

СИЛАБУС

курсу «РИЗИКИ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ»

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінанси, митна та податкова справа»

Факультет/ кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет управління фінансами та бізнесу/ кафедра фінансового менеджменту
Ступінь вищої освіти	Магістр
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна
Семестр	Другий
Форма навчання	Денна
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	3 кредити/90 годин
Викладачі дисципліни	Гринчишин Ярослав Миколайович <i>к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту</i>
Контактна інформація про викладача	Профайл викладача курсу: https://financial.lnu.edu.ua/employee/hrynchyshyn-yaroslav-mykolajovych Електронна пошта: yaroslav.hrynchyshyn@lnu.edu.ua Телефон: (067) 92-48-057
Консультації з питань вивчення дисципліни	Середа: 14.00-15.00 год. (вул. Медової Печери, 53, ауд. 114)
Мова викладання	Українська
Сторінка курсу	

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Ризики шахрайства у сфері фінансових послуг» спрямована на формування у студентів теоретичних знань і практичних навиків щодо ідентифікації ризиків фінансового шахрайства та їх використання при викладанні фінансово-економічних дисциплін, пошук новітніх методик та інструментарію протидії проявам шахрайських схем у сфері фінансових послуг.
Мета дисципліни	<p>Предметом дисципліни «Ризики шахрайства у сфері фінансових послуг» є сучасні методи та способи ідентифікації та протидії шахрайським явищам у сфері фінансових послуг.</p> <p>Метою вивчення дисципліни «Ризики шахрайства у сфері фінансових послуг» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо ризиків шахрайства у сфері фінансових послуг та оволодіння практичним інструментарієм попередження, виявлення та вчасного реагування на шахрайські дії.</p> <p>Завдання дисципліни «Ризики шахрайства у сфері фінансових послуг» полягає у:</p> <ul style="list-style-type: none">засвоєнні сутності та класифікаційних аспектів фінансового шахрайства;засвоєнні механізму фінансового шахрайства, а також змісту відповідних технологій злочинної діяльності у різних галузях та сферах

	<p>фінансових відносин; засвоєнні методик розслідування фінансового шахрайства з урахуванням специфіки галузей фінансових правовідносин; засвоєнні основних норм та вимог законодавчо закріплених щодо покарання та попередження фінансового шахрайства; формуванні розуміння державної системи управління щодо попередження фінансового шахрайства; вивченні оцінки нанесеного збитку від фінансового шахрайства державі та суб'єктам господарювання; засвоєнні підходів та процедур щодо попередження фінансового шахрайства.</p>								
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 2. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг” від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14 3. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 759 с. 4. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія. Київ : НІСД, 2014. 328 с. 5. Жилкина М. С. Страхование мошенничества: Правовая оценка, практика выявления и методы пресечения. Москва : Волтерс Клувер, 2015. 192 с. 6. Злочинність у сфері економіки: проблеми прогнозування, планування та координації заходів протидії: монографія за ред О. Г. Кальмана. Харків : Новасофт, 2015. 256 с. 7. Калюжний А. В. Шахрайство з фінансовими ресурсами. Одеса: Приста, 2014. 215 с. 8. Коротков А. Всі великі афери, шахрайства та фінансові піраміди: від Каліостро до Мавроді. Київ : Знання, 2014. 478 с. 9. Мойсик В. Р. Кримінальна відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами в Україні: навч. посіб. Київ, 2010. 243 с. 10. Новіков В. С. Заходи боротьби по відмиванню грошей та існуючі випадки (ризик) фінансового шахрайства, правопорушень в Україні. Київ : Тисма, 2013. 432 с. 11. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Арутюнян С. С. та ін.; за заг. ред. С. С. Арутюнян, М. І. Іоргачова. Харків: «Діса плюс», 2020. 312 с. 12. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальна відповідальність за шахрайство в Україні та за кордоном: порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ: Вид-во ТОВ "НВП"Інтерсервіс", 2013. 216 с. 13. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / Чубенко А.Г. та ін. Київ: Ваіте, 2018. 826 с. 14. Чернявський С. С. Фінансове шахрайство: методологічні засади розслідування : монографія. Київ, 2010. 623 с. 								
<p>Обсяг курсу</p>	<table border="0"> <tr> <td>Аудиторні години:</td> <td>32 з них:</td> </tr> <tr> <td>лекції</td> <td>16 годин</td> </tr> <tr> <td>практичні заняття</td> <td>16 годин</td> </tr> <tr> <td>самостійна робота</td> <td>58 годин</td> </tr> </table>	Аудиторні години:	32 з них:	лекції	16 годин	практичні заняття	16 годин	самостійна робота	58 годин
Аудиторні години:	32 з них:								
лекції	16 годин								
практичні заняття	16 годин								
самостійна робота	58 годин								
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p><u>Компетентності навчання</u> за дисципліною:</p> <p>Розуміння особливостей функціонування сучасного ринку фінансових послуг та можливостей шахрайств на ньому.</p> <p>Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення задач управління ризиками шахрайств на ринку фінансових послуг</p> <p>Здатність застосовувати знання законодавства у сфері протидії фінансовим шахрайствам.</p> <p>Здатність аналізувати законодавство щодо відповідальності за шахрайство на ринку фінансових послуг.</p> <p>Здатність виконувати контрольні функції і здійснювати фінансовий</p>								

	<p>моніторинг з метою протидії фінансовому шахрайству.</p> <p><u>Результати навчання</u> за дисципліною:</p> <p>Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях ринку фінансових послуг.</p> <p>Володіти методичним інструментарієм виявлення шахрайств у сфері фінансових послуг, оцінювати необхідність запобігання і протидії шахрайствам.</p> <p>Розуміти принципи, методи та інструменти державного регулювання діяльності в сфері фінансових послуг з метою запобігання і протидії шахрайствам.</p> <p>Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують шахрайства у сфері фінансових послуг.</p> <p>Знати умови взаємовідносин учасників в різних видах фінансових послуг, вміти оцінювати ризики шахрайств.</p> <p>Після завершення курсу студент буде :</p> <p>а) знати: сутність економічних категорій "фінансове шахрайство" та "фінансовий моніторинг"; основні стандарти та норми у фінансовій сфері; наслідки та збитки в результаті фінансового шахрайства; фіктивні операції з фінансовими активами та нерухомістю; методи та інструментарій виявлення фінансових шахрайств у банківській сфері та прийняття рішень щодо протидії їм; прояви фінансового шахрайства у сфері діяльності небанківських фінансових установ та способи боротьби зі злочинними діями; способи виявлення та попередження шахрайства в сфері страхування; методи оцінки ризиків шахрайства в сфері безготівкового грошового обігу та способи їх уникнення.</p> <p>б) уміти: критично оцінювати стан законодавчої бази та існуючі практики виявлення та понесення відповідальності за скоєння шахрайських дій у сфері фінансових послуг в зарубіжних країнах та Україні; обирати та застосовувати відповідні методи фінансового моніторингу стану шахрайських дій на ринку фінансових послуг; формувати ефективну систему фінансового контролю та управління ризиками шахрайства; визначати правила поведінки в разі виявлення ознак фінансового шахрайства; запобігати фінансовому шахрайству; захищати особисті інтереси та права у зв'язку із виявленням та подоланням фінансового шахрайства.</p>
Ключові слова	Шахрайство, фінансові послуги, банківські послуги, страхування, грошовий обіг, кіберпростір, управління ризиками, відповідальність за здійснення фінансового шахрайства
Формат курсу	Проведення лекцій, семінарських занять, консультацій.
Теми	<p>Тема 1. Сутність шахрайства у сфері фінансових послуг.</p> <p>Тема 2. Ризики шахрайства у банківській сфері.</p> <p>Тема 3. Ризики шахрайства у сфері діяльності небанківських фінансових установ.</p> <p>Тема 4. Ризики шахрайства у сфері страхування.</p> <p>Тема 5. Ризики шахрайства у сфері безготівкового грошового обігу.</p> <p>Тема 6. Фінансові шахрайства з використанням кіберпростору.</p> <p>Тема 7. Методи управління ризиками шахрайства у сфері фінансових послуг.</p> <p>Тема 8. Відповідальність за здійснення шахрайства у сфері фінансових послуг.</p>
сПідсумковий контроль, форма	Поточний контроль/ залік.
Пререквізити	«Фінансовий ринок», «Страхування», «Податкова система», «Бюджетна система», «Банківська система».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Навчальна дискусія, лекції-візуалізації, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозковий штурм, імітаційна ділова гра, захист кейсів

Необхідне обладнання	Проектор, роздаткові матеріали, підключення до мережі Інтернет.
Критерії оцінювання	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> практичні (семінарські)/самостійні/індивідуальна робота – 100% семестрової оцінки. Максимальна кількість – 100 балів: <i>практичні (семінарські)/самостійні – 80 балів;</i> <i>індивідуальна робота – 20 балів.</i> <p>Підсумкова максимальна кількість – 100 балів.</p> <p>Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – 20% від визначених балів за даний вид роботи. Студенти виконують декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Перескладання (модулів, контрольних робіт) відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, довідка про стан здоров'я).</p> <p>Політика щодо академічної доброчесності: списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Політика щодо відвідування: Відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських занять курсу) є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік, карантин) навчання може відбуватись в он-лайн формі. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Уся література, яка викладачем надається виключно в освітніх цілях є без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p>
Питання до екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття шахрайства, його форми та види 2. Ринок фінансових послуг як об'єкт шахрайства 3. Фінансове шахрайство, його види 4. Передумови і чинники фінансового шахрайства 5. Види шахрайства у банківській сфері 6. Шахрайство із банківськими картками 7. Протидія шахрайству у банківській сфері 8. Економічні та юридичні наслідки фінансового шахрайства. 9. Об'єкти, суб'єкти та мотиви фінансового шахрайства у банківській сфері. 10. Основні групи фінансових шахрайств у банківській сфері 11. Форми та схеми фінансового шахрайства в процесі здійснення депозитно-кредитних операцій 12. Фінансові шахрайства у сфері обігу кредитних карток 13. Об'єкти, суб'єкти та мотиви фінансового шахрайства у сфері страхування. 14. Форми та наслідки фінансового шахрайства у сфері страхування. 15. Правова поведінка та механізм захисту інтересів суб'єктів страхування при виявленні фінансового шахрайства. 16. Громадські організації по боротьбі зі страховими шахрайствами 17. Об'єкти, суб'єкти та мотиви фінансового шахрайства на ринку цінних паперів. 18. Форми відмивання злочинних фінансових ресурсів на фондовому ринку. 19. Протидія фінансовому шахрайству у сфері функціонування фондового ринку. 20. Об'єкти, суб'єкти та мотиви фінансового шахрайства у сфері надання фінансової допомоги суб'єктам господарювання 21. Відмивання злочинних фінансових ресурсів через комерційні позики та фінансову допомогу. 22. Ризики використання благодійних фондів для відмивання злочинних доходів 23. Види шахрайства, що вчиняється з використанням комп'ютерних мереж

	<p>24.Протидія економічним злочинам, що вчиняються в кіберпросторі</p> <p>25.Сучасні тенденції організованої кіберзлочинності</p> <p>26.Методи індикативної оцінки шахрайства у фінансовій сфері</p> <p>27.Сутність та функції фінансового моніторингу</p> <p>28.Форми, рівні, суб'єкти та об'єкти фінансового моніторингу</p> <p>29.Відповідальність за вчинення шахрайств в Україні</p> <p>30.Відповідальність за шахрайства за законодавством зарубіжних країн</p> <p>31.Аналіз чинної практики притягнення до відповідальності за вчинення шахрайств</p> <p>32.Напрями удосконалення українського законодавства у питаннях відповідальності за вчинення шахрайств.</p>
Опитування	Опитування проводиться на семінарських заняттях у вигляді есе, вирішення кейсу, тестових завдань, доповіді та презентації.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тиж-день	Тема	Форма заняття/ години	Результати навчання	Завдання
1	2	3	4	5
1-2	Тема 1. Сутність шахрайства у сфері фінансових послуг.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати поняття шахрайства, і способи його вчинення, види, передумови і чинники фінансового шахрайства. Вміти класифікувати форми фінансового шахрайства і способи його вчинення. Аналізувати тенденції розвитку шахрайств на ринку фінансових послуг.	<p>Тестові завдання.</p> <p>Виконання самостійної роботи.</p> <p>Розв'язок задач.</p> <p>Есе.</p> <p>Кейси.</p> <p>Доповіді та презентації</p>
3-4	Тема 2. Ризики шахрайства у банківській сфері.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати об'єкти, суб'єкти, мотиви та способи фінансового шахрайства у банківській системі. Вміти виявляти фінансові шахрайства банківських установ в процесі здійснення депозитно-кредитних операцій. Аналізувати вітчизняний та іноземний досвід протидії фінансовому шахрайству у банківській системі.	
5-6	Тема 3. Ризики шахрайства у сфері діяльності небанківських фінансових установ.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати технології шахрайств у сфері діяльності небанківських фінансових установ. Вміти виявляти фінансові шахрайства у сфері діяльності небанківських фінансових установ. Аналізувати способи захисту від шахрайств у сфері діяльності небанківських фінансових установ.	
7-8	Тема 4. Ризики шахрайства у сфері страхування.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати об'єкти, суб'єкти, мотиви та форми фінансового шахрайства у сфері страхування, Вміти застосовувати механізм захисту інтересів суб'єктів страхування при виявленні шахрайства у страховій сфері. Аналізувати досвід протидії фінансовому шахрайству у страховій сфері.	
9-10	Тема 5. Ризики шахрайства у сфері безготівкового грошового обігу.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати схеми фінансових шахрайств у сфері безготівкового грошового обігу і способи протидії йому. Вміти визначати правила поведінки в разі виявлення ознак фінансового шахрайства у сфері безготівкового грошового обігу. Аналізувати досвід протидії фінансовому шахрайству у сфері безготівкового грошового обігу.	
11-12	Тема 6. Фінансові шахрайства з використанням кіберпростору.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати способи і характерні ознаки фінансових шахрайств з використанням кіберпростору, способи захисту від інтернет-шахрайства. Вміти критично оцінювати стан законодавчої бази та існуючі практики виявлення та понесення відповідальності за скоєння шахрайських дій з використанням кіберпростору.	

			Аналізувати міжнародний досвід протидії шахрайствам, що вчиняються через мережу Інтернет.
13-14	Тема 7. Методи управління ризиками шахрайства у сфері фінансових послуг.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати методи оцінки і протидії шахрайств у фінансовій сфері. Вміти оцінювати ризики шахрайств у сфері фінансових послуг. Аналізувати шахрайства у фінансовій сфері.
15-16	Тема 8. Відповідальність за здійснення шахрайства у сфері фінансових послуг.	Лекція/ семінарське 2 год./2 год.	Знати види відповідальності за вчинення шахрайств в Україні. Вміти критично оцінювати стан законодавчої бази щодо понесення відповідальності за скоєння шахрайських дій у сфері фінансових послуг Аналізувати практику притягнення до відповідальності за вчинення шахрайств.